

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 113 L

(2020–2021)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i voldsoffererstatningsloven (den øvre grensen)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	5	Økonomiske, administrative og andre vesentlige konsekvenser	15
2	Høringen	6	6	Merknader til de enkelte bestemmelsene	16
3	Nordisk rett	8			
4	Voldsoffererstatningens øvre grense	8		Forslag til lov om endringer i voldsoffererstatningsloven (den øvre grensen)	18
4.1	Gjeldende rett	8			
4.2	Forslaget i høringsnotatet	9			
4.3	Høringsinstansenes syn	12			
4.4	Departementets vurdering	13			

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 113 L

(2020–2021)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i voldsoffererstatningsloven (den øvre grensen)

*Tilråding fra Justis- og beredskapsdepartementet 26. mars 2021,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Justis- og beredskapsdepartementet legger med dette frem forslag om å endre den øvre grensen for voldsoffererstatning fra å gjelde per sak til å gjelde per person per sak, og om å gi den tilbakevirkende kraft.

Den øvre grensen for voldsoffererstatning er krevende å forstå og oppleves urettferdig. Det skyldes særlig at bestemmelsen har blitt endret en rekke ganger, og at det er handlingstidspunktet som avgjør hvilken øvre grense som kommer til anvendelse. Når beløpsgrensen varierer fra 150 000 kroner til 6 millioner kroner, gir handlingstidspunktet store utslag i utbetalingen. Formålet med endringene som foreslås i denne proposisjonen er at det skal være enklere for voldsutsatte å vite hva den øvre grensen for voldsoffererstatning er og at regelen skal oppleves mer rettferdig.

I proposisjonen foreslås det at den øvre grensen for voldsoffererstatning fortsatt skal være på 60 ganger folketrygdens grunnbeløp (G), og kunne fravikes i særlige tilfeller, men at grensen skal gjelde per person per sak, i stedet for per sak. Grensen foreslås å gjelde for alle førstegangs-søknader som fremmes etter at endringen har trådt i kraft. Departementet foreslår også at den nye øvre grensen skal få virkning for allerede avgjorte saker der søker ved dom er tilkjent høyere erstatning fra

skadevolder, men voldsoffererstatningen har blitt avkortet på grunn av den øvre grensen.

Forslaget om å endre den øvre grensen og gi den tilbakevirkende kraft, herunder for allerede behandlede saker der det foreligger dom om erstatning, var en del av høringsnotat 4. september 2020 om forslag til ny lov om erstatning fra staten til voldsutsatte. Forslaget hadde nær sammenheng med forslaget om at ny lov skulle følge alminnelig erstatningsrett slik at staten som den klare hovedregel skulle utbetale det samme i erstatning som den voldsutsatte var tilkjent fra skadevolder. Departementet trenger noe tid til å fremme en proposisjon om en ny voldserstatningslov. Samtidig ønsker departementet at forslaget om å gi den øvre grensen tilbakevirkende kraft skal fremmes raskt ettersom endringen har stor betydning for dem den angår. Dette er personer som er utsatt for den mest alvorlige kriminaliteten og som har lidt store økonomiske tap som følge av handlingen. For å sikre at disse snart får utbetalt erstatningen de i dom er tilkjent fra skadevolder, har departementet kommet til at det er hensiktsmessig å fremme en egen proposisjon om å endre den øvre grensen og gi denne tilbakevirkende kraft nå. Endringen er i tråd med Stortingets vedtak nr. 589 og nr. 590 av 10. april 2018. Det vil bli fremmet en egen proposisjon om ny voldserstatningslov, jf. Stortingets vedtak nr. 124 av 5. desember 2019.

2 Høringen

Departementet sendte 4. september 2020 forslag til ny lov om erstatning fra staten til voldsutsatte på høring med frist 4. desember 2020.

Følgende høringsinstanser ble bedt om å uttale seg:

Departementene

Høyesterett

Lagmannsrettene

Tingrettene

Barneombudet

Datatilsynet

Digitaliseringsdirektoratet

Domstoladministrasjonen

Erstatningsnemda for voldsofre

Fylkesmennene

Generaladvokaten

Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging

Kontoret for voldsoffererstatning

Kriminalomsorgsdirektoratet

Likestillings- og diskrimineringsombudet

Norsk pasientskadeerstatning

Pasientskadenemnda

Politidirektoratet

Regjeringsadvokaten

Riksadvokaten

Sekretariatet for konfliktrådene

Skatteetaten

Statens barnehus

Statens pensjonskasse

Statens sivilrettsforvaltning

Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen

Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo

Det juridiske fakultet ved Universitetet i Tromsø

Institutt for kriminologi og retts sosiologi ved

Universitetet i Oslo

Politihøgskolen

Norges institusjon for menneskerettigheter

Sametinget

Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Sivil-

ombudsmannen)

Stortingets utvalg for rettsferdsvederlag

Advokatforeningen

Akademikerne

Alternativ til Vold

Amnesty International Norge

Den nasjonale støttegruppen etter 22. juli

Den norske Dommerforening

Den norske legeforening

Den norske tannlegeforening

DIXI Ressurssenter mot voldtekt

Fellesskap mot seksuelle overgrep

Finans Norge

Gatejuristen

Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede (UNIO)

Hovedorganisasjonen Virke

Internasjonal helse- og sosialgruppe

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)

Juristforbundet

Jussbuss

Jussformidlingen i Bergen

Jusshjelpa i Nord-Norge

Kirkelig Ressurssenter mot vold og seksuelle overgrep

Kommunesektorens organisasjon (KS)

Krisesentersekretariatet

Kristoffer Inderberg Bastiansens Minnefond

Kvinnefronten i Norge

Kvinnegruppa Ottar

Landsforeningen for voldsofre

Landsforeningen mot seksuelle overgrep

Landsorganisasjonen i Norge (LO)

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress

Norges Politilederlag

Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)

Politiets fellesforbund

Politijuristene

Redd Barna

Ressurssenter for kvinner med minoritetsbakgrunn (MiRA)

Rettspolitisk forening

Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF)

Senter for seksuelt misbrukte menn

Spekter

Stiftelsen Fellesskap mot seksuelle overgrep

Stiftelsen Rettferd for taperne

Stine Sofies Stiftelse

Straffedes organisasjon i Norge (SON)

Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep (SMISO)

Voksne for Barn

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

Yrkesskadeforsikringsforeningen

Følgende instanser har hatt realitetsmerknader til forslaget:

Agder lagmannsrett

Borgarting lagmannsrett

Oslo tingrett

Barneombudet	Stine Sofies Stiftelse
Datatilsynet	Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep
Domstoladministrasjonen	Telemark og Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep Troms
Erstatningsnemnda for voldsofre	
Kontoret for voldsoffererstatning	Alvilde Utgård, MSc victimology
Likestillings- og diskrimineringsombudet	Bjarte Askeland, lagdommer dr. juris og Arnt Erlend Skjefstad, lagdommer ph.d.jur.
Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten (Helseklage)	Bloggkollektivet Maddam
Norsk Pasientskadeerstatning	Cecilie Stovik Dahl
Politidirektoratet	Erik Nadheim, ph.d.-stipendiat, juridisk fakultet, Universitetet i Oslo
Riksadvokaten	Gry Vedal
Sekretariatet for konfliktrådene	Hanne Sofie Logstein
Skattedirektoratet	Kristine Øvergaard
Statens pensjonskasse	Line Alice Ytrehus
Statens sivilrettsforvaltning	Linn Nilsen
	Linn Paule
Norges institusjon for menneskerettigheter	Vivian Skaten Nesse
	Yvonne Markussen
Vardø kommune	
	Anonym 1
Advokatfirmaet Salomon Johansen AS	Anonym 2
Advokatforeningen	Anonym 3
Bergen Familie Advokat AS	Anonym 4
Den nasjonale støttegruppen etter 22. juli	Anonym 6
Den norske Dommerforening	Anonym 16
DIXI Ressurssenter mot voldtekt	Anonym 21
Fellesorganisasjonen	Anonym 22
Fellesorganisasjonen Trøndelag	Anonym 24
Foreldrenettverk mot mobbing	Anonym 27
Gatejuristen	Anonym 33
Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)	Anonym 36
Juristforbundet	
Krisesenteret for Tromsø og omegn	
Krisesentersekretariatet	
Kvinnefronten i Norge	Femti privatpersoner har sendt inn høringsuttalelse der de gjengir deler av høringsuttalelsen til Kvinnefronten i Norge og støtter Kvinnefronten sine krav. Dette gjelder Anonym 7, Anonym 8, Anonym 9, Anonym 10, Anonym 11, Anonym 12, Anonym 13, Anonym 14, Anonym 15, Anonym 17, Anonym 18, Anonym 19, Anonym 20, Anonym 23, Anonym 25, Anonym 26, Anonym 28, Anonym 29, Anonym 30, Anonym 31, Anonym 32, Anonym 34, Anonym 35, Anonym 37, Anonym 38, Camilla Samsing, Caroline Bredesen, Emily Frydenlund, Gudveig Storhaug, Gunnhild Sofie Vestad, Guro Warhuus Samuelson, Helene Berg Steensen, Helga G Valheim, Ingrid Rabbe Larsen, Ingvild Riiser, Irene Pedersen, Josefin Zachariassen, Kristin Rabbe Larsen, Kristin Westbye, Linn Solheim, Lucie Murphy, Mari Jonsson, Randi Oma Sele, Sigbjørn Leirdal, leder i Rød ungdom Sogn og Fjordane, Siri Kjenstadbakk, Sofie Fossli, Sunniva Leikanger Yndestad, Tale Hendnes, Tora Deglum og Torill Storhaug.
Landsforeningen for PTSD	
Landsforeningen for voldsofre	
Landsforeningen mot seksuelle overgrep	
Magasinet ALTSÅ	
Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)	
Nok.	
Nok. Oslo	
Norske Kvinners Sanitetsforening	
Norsk Sykepleierforbund	
Personskadeforbundet LTN	
Pro Senteret	
Reform – ressurscenter for menn	
Ressurssenter for kvinner med minoritetsbakgrunn (MiRA)	
Rettspolitisk forening	
ROSA	
Stiftelsen Rettferd	

Følgende instanser har skrevet at de ikke vil inngi høringsuttalelse eller at de ikke har merknader til forslaget:

Forsvarsdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet
Norges Høyesterett
Kriminalomsorgsdirektoratet
Politihøgskolen

3 Nordisk rett

Den svenske voldsoffererstatningsordningen er regulert i brottsskadelagen (2014:322). Etter brottsskadelagen 1 § kan den som har lidt tap på grunn av en straffbar handling få utbetalt erstatning fra staten. For erstatning for skade på person gjelder en øvre grense på 20 ganger det svenske grunnbeløpet på vedtakstidspunktet, jf. 14 §. Det tilsvarer 952 000 svenske kroner i 2021. Den øvre grensen ble hevet i 2002, jf. lov (2001:733) 11 §, med virkning for handlinger skjedd etter ikrafttreddelsen. Da den nye brottsskadelagen trådte i kraft 1. juli 2014, ble den øvre grensen gitt virkning for alle saker som behandles av Brottssoffermyndigheten etter ikrafttreddelsen.

Den danske voldsoffererstatningsordningen er regulert i lov 18. november 2014 nr. 1209 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser (offererstatningsloven). Etter § 1 utbetaler staten erstatning for personskade voldt ved overtredelse av straffeloven eller «lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning». Det gjelder ingen øvre grense for hvor mye som kan utbetales i offererstatning. Erstatningen utmåles imidlertid etter de alminnelige reglene i erstatningsansvarsloven, og etter denne loven er det en øvre grense for hvor mye som kan utbetales for enkelte erstatningsposter. For eksempel er den øvre grensen for erstatning for tap i fremtidig inntekt på 9,9 millioner danske kroner, jf. erstatningsansvarsloven § 6, jf. § 15. Denne øvre grensen ble hevet i 2002, jf. lov 7. juni 2001 nr. 463. Det er handlingstidspunktet som avgjør hvilken øvre grense som kommer til anvendelse.

Den finske voldsoffererstatningsordningen er regulert i Rikosvahinkolaki, 29. desember 2005/1204. Etter 1 § kan den som har lidt tap på grunn av en straffbar handling få utbetalt erstatning fra staten. Den øvre grensen for erstatning for skade på person er på 63 000 euro (om lag 635 000 norske

kroner), jf. 10 §, jf. 48 §. Erstatning for «lidande», en erstatningspost som ligner oppreisning etter norsk rett, kan høyst settes til 3 600 euro (om lag 36 000 norske kroner), med mindre skadelidte er utsatt for et seksuallovbrudd eller var under 18 år da handlingen fant sted, jf. 9 §, jf. 48 §. I slike tilfeller er den øvre grensen for «lidande» henholdsvis 9 700 euro (om lag 98 000 norske kroner) og 16 500 euro (om lag 166 000 norske kroner). De øvre grensene blir regulert hvert tredje år, jf. 48 §, og det er handlingstidspunktet som avgjør hvilken øvre grense som kommer til anvendelse.

Den islandske voldsoffererstatningsordningen er regulert i Lög um greiðslu ríkissjóðs á bóttum til þolenda afbrota 10. mars 1995 nr. 69 (lov om statskassens utbetaling av erstatning til ofre for forbrytelser). Staten yter erstatning for personskade som følge av brudd på straffeloven og for skader oppstått i forbindelse med hjelp til politiet, jf. artikkel 1, jf. artikkel 2. Den øvre grense for hvor mye som kan utbetales for skade på person og menerstatning er på 5 millioner islandske kroner (om lag 330 000 norske kroner), i oppreisning 3 millioner kroner (om lag 199 000 norske kroner), for tap av forsørger 2,5 millioner kroner (om lag 166 000 norske kroner) og erstatning for gravferdskostnader 1,5 millioner kroner (om lag 100 000 norske kroner). Den øvre grensen ble hevet i 2012, jf. lov nr. 54/2012. Det er handlingstidspunktet som avgjør hvilken øvre grense som kommer til anvendelse.

4 Voldsoffererstatningens øvre grense

4.1 Gjeldende rett

Etter voldsoffererstatningsloven § 11 første ledd ytes det som utgangspunkt ikke høyere erstatning for hvert enkelt skadetilfelle enn 60 ganger folketrygdens grunnbeløp (G). Det tilsvarer 6 081 060 kroner per 1. mai 2020. Det er G på vedtakstidspunktet som skal legges til grunn ved beregningen av den øvre grensen, jf. Prop. 65 L (2011–2012) Endringer i voldsoffererstatningsloven og straffeprosessloven punkt 11.2 side 41. Den øvre grensen kan fravikes i særlige tilfeller, jf. § 11 første ledd andre punktum. Om hvordan unntaksbestemmelsen skal forstås uttaler departementet, jf. Prop. 65 L (2011–2012) punkt 11.2 side 41:

«Med særlige tilfeller menes tilfeller der grensen på 60 G vil slå særlig urimelig ut. Bestem-

melsen er ment som en sikkerhetsventil. Det kan være saker der erstatningsbeløpet er høyt fordi ofrene etterlater seg mange små barn. Videre kan unntakshjemmelen komme til anvendelse når unge mennesker blir invalidiserte og varig uføre og får et ekstraordinært pleiebehov som det er særlig urimelig at de ikke får dekket. Dersom det foreligger grunn til å fravike den øvre grensen, skal erstatningsutbetalingen bare overstige 60 G i den grad kravet er beregnet ut fra en alminnelig levestandard. Erstatningskrav utover dette vil ikke bli dekket av voldsoffererstatningsordningen. Det innebærer at dersom offeret eller de etterlatte for eksempel har et erstatningskrav på 80 G, men 70 G er tilstrekkelig for å leve et liv med en alminnelig levestandard, vil voldsoffererstatningsmyndighetene kunne fravike grensen på 60 G, men likevel avkorte erstatningen og utbetale 70 G. Hjemmelen til å fravike den øvre grensen i særlige tilfeller skal være en snever unntaksregel. Det legges derfor til grunn at begrepet alminnelig levestandard tolkes strengt. Hva som ligger i begrepet vil variere over tid, og hvor mye som i den enkelte sak eventuelt kan dekkes over 60 G vil bero på en konkret vurdering.

Forslaget etablerer ikke et rettskrav på erstatning over 60 G. Voldsoffererstatningsmyndighetene har en skjønnsmessig adgang til å tilkjenne høyere erstatning.»

Justis- og beredskapsdepartementet har ved instruks 19. juni 2013 angitt nærmere i hvilke tilfeller unntaksregelen om «særlige tilfeller» kommer til anvendelse og hvilke deler av et tap som overstiger 60 G som kan dekkes.

Den øvre grensen for voldsoffererstatning har blitt endret en rekke ganger, og det er handlings-tidspunktet som avgjør hvilken øvre grense som gjelder. Da voldsoffererstatningsordningen ble opprettet i 1976 var grensen på 100 000 kroner. I 1986 ble den hevet til 150 000 kroner med virkning for straffbare forhold begått 1. januar 1975 eller senere. Deretter ble den hevet til 200 000 kroner med virkning for handlinger begått 1. januar 1994 eller senere. Da voldsoffererstatningsordningen ble lovfestet i 2001, ble den øvre grensen satt til 20 G med virkning for straffbare handlinger skjedd etter 1. juli 2001. Det viste seg at grensen slo uheldig ut i tilfeller der ofrene etterlot seg små barn, eller der unge mennesker ble arbeidsuføre. Den øvre grensen ble derfor hevet til 40 G med virkning fra 1. januar 2009. Ved lovendring 30. mars 2012 ble dagens grense på 60

G innført. Denne øvre grensen gjelder for alle handlinger skjedd 1. januar 2011 eller senere.

4.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet at den øvre grensen for voldsoffererstatning fortsatt skulle være på 60 G på vedtakstidspunktet og kunne fravikes i særlige tilfeller, men at grensen skulle beregnes per person per skadetilfelle, i stedet for per skadetilfelle. Departementet foreslo at ny lov skulle få tilbakevirkende kraft, slik at den øvre grensen på 60 G skulle gjelde for alle saker som fremmes etter at ny lov trer i kraft. I tillegg foreslo departementet at den øvre grensen på 60 G skulle få virkning for allerede behandlede saker der det foreligger dom for erstatning.

Departementet påpekte at dagens øvre grense har liten betydning for muligheten til å forutberegne statens utgifter. Likevel mente departementet at det bør være en øvre grense fordi det ikke bør være fellesskapets ansvar å dekke tapet fullt ut i situasjoner der den voldsutsatte har et høyt erstatningskrav fordi vedkommendes inntekt og forbruk før skaden var høyt. Etter å ha vurdert ulike måter å sette en øvre grense på, konkluderte departementet med at det mest hensiktsmessige ville være å videreføre dagens øvre grense på 60 G.

Om adgangen til å fravike den øvre grensen i særlige tilfeller, uttalte departementet, jf. punkt 12.1.4.2 side 70:

«Når det gjelder adgangen til å fravike den øvre grensen i særlige tilfeller, er departementets klare inntrykk at denne unntaksregelen gjør at de fleste opplever den øvre grensen som mer rettferdig enn om den øvre grensen ikke hadde hatt en slik unntaksregel. Når departementet nå ønsker å få et enkelt regelverk, er det i utgangspunktet ikke rom for å innta skjønnsmessige unntaksbestemmelser i loven. Når det gjelder den øvre grensen, er det imidlertid snakk om svært få saker der det blir aktuelt å vurdere unntaksbestemmelsen. Det dreier seg i snitt om én sak per år. Departementet ser for seg at det ved en automatisk saksbehandling kan legges til rette for at ingen får utbetalt mer enn 60 G i første omgang, og at de få som eventuelt får dom for erstatning på mer enn 60 G kan søke Kontoret for voldsoffererstatning om å få dekket det overskytende. Departementet ser altså for seg at ny lov også bør ha en øvre grense på 60 G som kan fravikes i særlige tilfeller.»

Om forslaget om å beregne den øvre grensen per person i stedet for per sak heter det, jf. punkt 12.1.4.2 side 70:

«Når det gjelder Kontoret for voldsoffererstatnings forslag om at den øvre grensen bare bør gjelde per person som får voldsoffererstatning, ser departementet at dette kan ha gode grunner for seg. Den øvre grensen er ikke begrunnet med et ønske om å hindre at flere personer samlet skal få mer enn 60 G, og departementet har forståelse for at en slik begrensning kan oppfattes urimelig. Videre gjør en slik bestemmelse det vanskelig for de voldsutsatte å forutberegne sin stilling og voldsoffererstatningsmyndighetene bruker mye ressurser på saksbehandling knyttet til en slik regel. Både hensynet til forutberegnelighet for brukerne og hensynet til å legge til rette for automatisk saksbehandling taler for at den øvre grensen bare gjelder per person per sak.»

Til spørsmålet om å gi den øvre grensen tilbakevirkende kraft uttalte departementet, jf. punkt 12.1.4.3 side 71:

«Et av hovedmålene med ny ordning er, som nevnt, at nytt regelverk blir enkelt og forutsigbart for brukerne. Som utvalget og høringsinstansene påpeker, er bestemmelsen om den øvre grensen krevende å forstå og oppleves urettferdig. Det skyldes særlig at bestemmelsen har blitt endret en rekke ganger, og at det er handlingstidspunktet som avgjør hvilken øvre grense som anvendes i en sak.

Normalt gis ikke regler tilbakevirkende kraft, men det å gi dagens øvre grense virkning for saker med skadetidspunkt før 2011 er ikke i strid med Grunnloven § 97, jf. punkt 19.

En lav øvre grense for hvor mye man kan få i erstatning, er en regel som rammer de som er utsatt for den mest alvorlige kriminaliteten. Det er de som lider store økonomiske tap, typisk i form av inntektstap, og som kan bli tilkjent erstatningssummer som er så høye at de blir avkortet av en øvre grense på 40 G, 20 G eller 200 000 kroner. Hensynet til de som er utsatt for den mest alvorlige kriminaliteten, taler derfor med tyngde for å la dagens øvre grense gjelde for alle saker som behandles i dag.

For de som får sakene sine behandlet i dag, er det fem ulike øvre grenser som kan komme til anvendelse. Det avgjørende for hvilken øvre grense som gjelder er som nevnt når handlingen skjedde. For de voldsutsatte vil det utvil-

somt være enklere å forholde seg til én øvre grense. Hensynet til at brukerne enkelt skal kunne forutberegne sin rettsstilling taler altså med styrke for å gi den øvre grensen tilbakevirkende kraft for saker som behandles etter at ny lov trer i kraft.

Et annet sentralt mål ved ny ordning er at regelverket skal oppleves rettferdig. Den øvre grensen for voldsoffererstatning har gjennom årenes løp vært opphav til mange negative reaksjoner og mye diskusjon både i media og på Stortinget. Mange har opplevd det urettferdig når voldsutsatte ikke har fått utbetalt den samme erstatningen fra staten som skadevolder ble dømt til å betale til skadelidte. Det kommer også frem i rapporten *Virkningene av voldsoffererstatning*, der de som har opplevd å få avkortet erstatningen på grunn av den øvre grensen opplevde det som problematisk, jf. rapporten punkt 5.5.2 side 25. Det oppleves også urettferdig at det gjelder ulike regler for to saker som behandles samtidig av voldsoffererstatningsmyndighetene. Det er særlig de sakene der personer får avskåret erstatningen sin til 200 000 kroner fordi handlingen skjedde før 1. juli 2001 mange reagerer på.

I Dokument 8:88 S (2017–2018) fremmet stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Jan Böhler og Maria-Karine Aasen-Svensrud forslag om å endre tidspunktet som legges til grunn ved vurdering av voldsoffererstatning i gjenopptakelsessaker, fra å være tidspunktet for den skadevoldende handling til tidspunktet for domfellelsen, og om å gi regelverksendringene tilbakevirkende kraft. Forslaget ble behandlet av justiskomiteen i Innst. 160 S (2017–2018) og resulterte i vedtak nr. 589 og vedtak nr. 590, 10. april 2018.

Vedtak nr. 589 lyder:

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med oppfølgingen av NOU 2016: 9 komme tilbake til Stortinget med en vurdering av behovet for å endre regelverket slik at voldsoffererstatningsordningen omfatter volds ofre fra eldre saker.

Vedtak nr. 590 lyder:

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med oppfølgingen av NOU 2016: 9 sikre at voldsoffererstatningsordningen omfatter volds ofre fra eldre saker og gjenopptakelsessaker.

Representantforslaget ble fremmet på nytt av de samme representantene 17. oktober 2019, jf.

Dokument 8:5 S (2019–2020). Forslaget ble behandlet av Justiskomiteen i Innst. 66 S (2019–2020) og resulterte i vedtak nr. 124, 5. desember 2019:

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til ny lov om voldsoffererstatning og legge denne frem for Stortinget i løpet av 2020.

Representantforslagene er reist på bakgrunn av at NRK 11. desember 2017 fortalte at de etterlatte etter drapet på en 12 år gammel jente i 1999, fikk avslag på krav om erstatning fra Kontoret for voldsoffererstatning. Gjerningsmannen ble først frifunnet av lagmannsretten, men ble dømt for drapet da saken ble gjenopptatt 13 år senere. Borgarting lagmannsrett dømte gjerningsmannen til å betale over 4,5 millioner kroner i erstatning til de etterlatte. At de etterlatte fikk avslag da de søkte om voldsoffererstatning i 2016, skyldes at de fikk utbetalt 200 000 kroner i voldsoffererstatning i 2002. Erstatningskravet var også da beregnet til høyere enn 200 000 kroner, men beløpet ble avkortet fordi den øvre grensen for hvor mye man kan få i voldsoffererstatning for handlinger skjedd i 1999 er på 200 000 kroner.

Som departementet har fremhevet tidligere i dette høringsnotatet, er det et mål at ny lov skal bli enkel, forutsigbar og rettferdig. Å oppstille særregler for gjenopptakelsessaker, i tråd med representantenes forslag, vil etter departementets foreløpige vurdering gjøre loven mer komplisert, mindre forutsigbar og innebære at den oppleves urettferdig for andre som ikke omfattes av særregelen.

Utvalgets flertall har foreslått at dagens øvre grense skal få virkning for alle saker som behandles i dag. Et problem ved denne løsningen er, som Kontoret for voldsoffererstatning fremhever, at to forhold som har skjedd på samme dato vil kunne bli behandlet ulikt, dersom den ene har søkt før loven trådte i kraft og den andre søker etterpå. Det er slik departementet ser det uheldig dersom den som har søkt om voldsoffererstatning raskt etter hendelsen skal få utbetalt mindre enn en som venter lenge med å søke.

En løsning kan være å gjenoppta saker som tidligere har vært behandlet. Da den øvre grensen ble hevet til 60 G uttalte departementet:

Enkelte høringsinstanser har pekt på at endringen også bør gjelde for alle voldsoffererstatnings saker som har skjedd før 1. januar 2011. Etter departementets syn vil det være problema-

tisk å la bestemmelsen gjelde for forhold langt tilbake i tid. Det er ikke gunstig at gamle og avgjorte saker skal åpnes hver gang det vedtas en lovendring. Dersom en slik endring skulle gjelde for alle voldsoffererstatnings saker fra ordningen ble opprettet i 1975, eller for alle saker etter voldsoffererstatningsloven fikk virkning fra 1. juli 2001, ville en rekke avgjorte saker måtte gjenopptas.

I mange voldsoffererstatnings saker foreligger det ingen dom, og voldsoffererstatningsmyndighetene ville ved en ny behandling av sakene være avhengig av å innhente mye dokumentasjon for å foreta nye beregninger av erstatningssummene. Dermed ville det å gi loven virkning for alle tidligere saker gjøre saksbehandlingen uoverkommelig. Ofte vil det også være umulig å få tak i dokumentasjonen.

I liket med voldsoffererstatningsutvalget, mener departementet det vil føre for langt om alle tidligere avgjorte saker skal gjenopptas. Å foreta en ny behandling av alle saker som har nådd den øvre grensen i løpet av de siste 45 årene, vil være svært ressurskrevende. Til dette kommer at det å gjenoppta disse sakene ikke utelukkende har positive konsekvenser. De voldsutsatte vil måtte gå inn i saken sin på nytt, fremskaffe dokumentasjon og bruke ressurser på å søke. Mange ville kanskje fått forventninger om at de kan få høyere erstatning enn hva som følger etter alminnelig erstatningsrett. Igjen vil de bli gående og vente på svar. Videre er det en direkte følge av at velferdsstaten har blitt utbygget og forbedret i en årrekke, at mange mennesker tidligere fikk mindre fra staten enn i dag. Det gjelder på de fleste samfunnsområder. Det vil være vanskelig å endre velferdsordninger dersom man til enhver tid skal sørge for at personer som hadde behov før endringene får det samme som alle vil få i fremtiden. Departementet antar på denne bakgrunn at ordningen ikke bør gis tilbakevirkende kraft for alle tidligere behandlede saker der det ikke foreligger dom.

Utvalgets mindretall foreslår som nevnt en mellomløsning der man bare gjenopptar de sakene der det foreligger dom og at voldsoffererstatningsmyndighetene betaler ut differansen mellom det beløpet skadevolder er dømt til å betale og beløpet som er utbetalt i voldsoffererstatning. En slik løsning vil etter departementets syn ivareta de som kommer mest uheldig ut etter dagens system. Samtidig vil det være et mindre antall saker som må gjenopptas og kost-

nadene er anslått å være på mellom 9 og 15 millioner kroner. Dessuten slipper de voldsutsatte å gå inn i saken på nytt og fremskaffe dokumentasjon ettersom voldsoffererstatningsmyndighetene utelukkende skal legge dommen mot gjerningsmannen til grunn. Løsningen harmonerer videre godt med at departementet nå foreslår at staten bare skal utbetale erstatning til voldsutsatte når og i den grad det foreligger dom for erstatning mot skadevolder, jf. punkt 8.5. Løsningen vil også innebære at de som er blitt tilkjent erstatning i gjenopptakelsessaker som allerede er behandlet eller som blir behandlet i fremtiden vil kunne få erstatning opp til 60 G, eller mer i særlige tilfeller, jf. Stortingets vedtak nr. 589 og vedtak nr. 590, 10. april 2018.

Departementet foreslår at det settes en frist på ett år etter at ny lov trer i kraft til å fremme krav om at eldre saker skal behandles på nytt.»

I punkt 19 side 126 drøftet departementet om det å gi ny lov tilbakevirkende kraft kunne være i strid med Grunnloven § 97. Departementet viste til at kjerneområdet for bestemmelsen er vern mot lovgivning som knytter nye byrder til handlinger eller begivenheter som fant sted før lovendringen. Det gjelder typisk på strafferettens område, men også inngrep i etablerte rettigheter og posisjoner med virkning fremover i tid kan rammes av bestemmelsen. Departementet påpekte at det å gi den øvre grensen tilbakevirkende kraft innebærer at voldsutsatte vil få utbetalt mer i erstatning, og at endringen således ikke har tyngende rettsvirkninger. Departementet konkluderte med at det å gi den øvre grensen tilbakevirkende kraft ikke er i strid med Grunnloven § 97.

4.3 Høringsinstansenes syn

Advokatfirmaet Salomon Johansen AS, Den nasjonale støttegruppen etter 22. juli, Kvinnefronten i Norge, Personskadeforbundet LTN, Rettspolitisk forening, Anonym 27 og de aller fleste av de femti personene som har gitt sin tilslutning til Kvinnefrontens krav, mener det ikke bør være en øvre grense for hvor mye man kan få utbetalt i voldsoffererstatning. *Advokatfirmaet Salomon Johansen AS* skriver:

«Advokatfirmaet Salomon Johansen AS finner det bemerkelsesverdig at departementets målsetting i stor grad er å harmonisere med den generelle erstatningsretten, men ikke i forhold til størrelsen/maksbeløpet på erstatning.

Mens man ellers i erstatningsretten som hovedregel ikke har noen maksimalerstatning ønsker departementet å ha en maksimalerstatning for voldsoffererstatningsordningen. Selv om det sannsynligvis er relativt få volds ofre som er i øvre sjikt av erstatningsskalaen er det bemerkelsesverdig at departementet foreslår å fastholde regelen, som medfører at de det gjelder ikke får dekke hele sitt tap/ikke får full erstatning. Dette, sammen med andre forslag, gir inntrykk av at departementets faktiske ønske er å kutte i utbetalingene.

Vi tenker at regelen med maksimalerstatning gjerne kan fjernes slik at alle får dekket sitt reelle tap, eventuelt at den øvre grensen settes høyere.»

Personskadeforbundet LTN skriver:

«En øvre grense i volds-skadeerstatningen vil ramme de hardest skadde. Det gjelder svært få tilfeller men grensen vil ramme de som trenger erstatningen mest. Den øvre grensen for voldsoffererstatning er ikke hensiktsmessig og bør fjernes. Hensynet til den hardt skadde og dennes erstatningsrettslige vern må settes foran hensynet til statens behov for forutberegnelighet.»

Statens sivilrettsforvaltning og Stine Sofies Stiftelse støtter departementets forslag om at den øvre grensen bør være på 60 G og at det gis adgang til å fravike den i særlige tilfeller. *Statens sivilrettsforvaltning* skriver:

«SRF støtter at det settes en grense for hvor mye erstatning som kan tilkjennes fra staten. Selv om forslaget i det alt vesentlige legger opp til å følge alminnelig erstatningsrett, er det gode grunner for at statens ansvar på dette området avviker fra alminnelig erstatningsrett. Det vises til at statens ansvar etter en garantiordning må ta innover seg bruken av fellesskapets midler. Til dette bemerkes dessuten at det svært sjelden utbetales erstatning over 60 G.»

Kontoret for voldsoffererstatning, Statens sivilrettsforvaltning og Advokatfirmaet Salomon Johansen AS støtter forslaget om at den øvre grensen bør gjelde per person per sak i stedet for per sak. *Statens sivilrettsforvaltning* skriver:

«Vi støtter forslaget om at den øvre grensen gjelder per person og ikke per skadetilfelle slik

det er nå, hvilket innebærer en styrking av skadelidtes rettigheter sammenliknet med dagens bestemmelse. Dette fremstår som rimelig i saker hvor flere er berørt av en straffbar handling. Det vil spare forvaltningen for arbeid og vanskelige avveininger ved fordeling av maksbeløpet mellom flere skadelidte.»

Advokatfirmaet Salomon Johansen AS og Krisesenteret for Tromsø og omegn er positive til forslaget om å la den øvre grensen på 60 G få virkning for alle saker som behandles etter at ny lov trer i kraft. *Kontoret for voldsoffererstatning* antar at endringen vil få liten betydning.

De høringsinstansene som uttaler seg om forslaget om å la den øvre grensen på 60 G få virkning for allerede behandlede saker der skadevolder er dømt til å betale et høyere erstatningsbeløp, er positive til forslaget. Det gjelder *Statens sivilrettsforvaltning*, *Advokatfirmaet Salomon Johansen AS*, *Stine Sofies Stiftelse* og *Anonym 1*. *Statens sivilrettsforvaltning* fremhever i sin uttalelse at forslaget om at den øvre grensen på 60 G skal gjelde for alle saker med dom, vil komme de som har vært utsatt for overgrep i barndommen til gode. *Anonym 1* vil bli direkte berørt av endringen og skriver:

«Jeg ble utsatt for overgrep fra jeg var under 10 år til jeg var 15 år.

Frem til 2001.

Min overgriper ble dømt og jeg ble tilkjent en erstatning på 2,3 millioner kr i 2011. Det kjentes som en lettelse da jeg ble tilkjent erstatning. Min tapte inntekt og ødeleggelsen jeg har opplevd ble tatt hensyn til. Jeg skulle nå få stabilitet og flere muligheter.

Ingen opplyste meg før jeg gikk igjennom den store påkjeningen med erstatningssak at det aldri ville bli en realitet å få utbetalt erstatning. Dette grunnet skadetidspunktet. Det var bare forutinntatt at jeg visste. Det ble ett stort slag i ansiktet etterpå.

Grunnet skadetidspunktet var maksbeløpet voldsoffererstatningen utbetalte 200.000 kr.

[...]

Det jeg skriver nå er realiteten av hvordan det er for dem som har en dom, men ble utsatt for kriminelle handlinger til feil tidspunkt. Vi kjemper på en måte en kamp ingen instanser skjønner at vi må.

Jeg har lurt på å bare gi opp, men dette er mer enn bare økonomi for meg, hvis jeg slutter å kjempe med dette føles det som han vinner.

Jeg gråter bare av tanken på lettelsen det hadde vært for meg om reglene forandres.

Jeg kunne blitt fri!

Endelig kunne jeg kommet ut av overgriperens grep. Sårene mine kan få en sjanse til å gro.»

Anonym 4 skriver at hun ble utsatt for seksuelle overgrep i barndommen, i årene mellom 1979 og 1989. Hun ble senere ufør, men har samlet kun mottatt 150 000 kroner i voldsoffererstatning. Hun skriver:

«Lovverket må endres!! Vi som opplevde seksuelle overgrep før 1993 er voksne nå, og senskadene vises NÅ. Overgrepene var like smertefulle, nedverdiggende og vonde da som de er for de som opplever det nå. Vi var barn og ungdommer som levde i frykt.

Jeg synes dessuten at vi som har fått vedtak på voldsoffererstatning automatisk burde få innvilget ny erstatning uten å måtte gå gjennom søknadsprosessen. La oss, som tross alt er ofre, få gå med hevet hode senkede skuldre. Det syns jeg vi fortjener.»

Ingen av høringsinstansene kommenterte departementets forslag om at søknad om å få utbetalt ytterligere erstatning i allerede behandlede saker skulle fremmes innen ett år etter at ny lov trer i kraft.

4.4 Departementets vurdering

Departementet har blitt stående ved at voldsoffererstatningsloven fortsatt bør ha en øvre grense på 60 G som kan fravikes i særlige tilfeller, men at grensen bør gjelde per person per sak, i stedet for per sak. Departementet går også inn for å la den nye øvre grensen få virkning for alle som søker om erstatning etter at endringen trer i kraft, forutsatt at søker ikke tidligere har søkt om erstatning for samme skadetilfelle. Departementet foreslår dessuten at den nye øvre grensen skal få virkning for allerede avgjorte saker der søker ved dom er tilkjent høyere erstatning fra skadevolder og voldsoffererstatningen har blitt avkortet på grunn av den øvre grensen.

Når det gjelder spørsmålet om voldsoffererstatningsloven bør ha en øvre grense, viser departementet til drøftelsen i høringsnotatet og at det ikke har kommet nye argumenter i høringen. Departementet viser til at ettersom det er adgang til å fravike den øvre grensen i særlige tilfeller, vil et tap beregnet ut fra alminnelig levestandard bli dekket selv om det overstiger 60 G, jf. Prop. 65 L (2011–2012) punkt 11.2 side 41. Den øvre grensen

vil således ikke ramme de som trenger det mest, slik Personskadeforbundet LTN uttaler. Derimot vil det å fjerne den øvre grensen innebære at personer som har særlig høy inntekt og formue får mer i erstatning. Uten en øvre grense vil for eksempel personer med tosifrede millionbeløp i årlig inntekt, og som blir uføre som følge av en voldshandling, kunne ha krav på å få dekket hele inntektstapet av staten. Selv om den øvre grensen i dag sjelden kommer til anvendelse, mener departementet at det bør sikres at staten ikke blir forpliktet til å bruke fellesskapets midler til å dekke et slikt tap.

Departementet har også blitt stående ved at den øvre grensen bør beregnes per person per sak og viser til begrunnelsen i høringsnotatet, og at de høringsinstansene som har uttalt seg om dette har vært positive til forslaget.

Når det gjelder spørsmålet om å la den nye øvre grensen gjelde for alle saker som behandles etter at endringen trer i kraft, viser departementet til drøftelsen i høringsnotatet og at de høringsinstansene som har uttalt seg om dette, har støttet forslaget. Om den nye øvre grensen skal få virkning for alle som søker om voldsoffererstatning etter ikrafttreddelsen, vil den gjelde både for handlinger som har skjedd mellom 1. januar 1975 og 1. juli 2001, og som av den grunn behandles i medhold av forskrift 23. januar 1981 nr. 8983 om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling (voldsoffererstatningsforskriften), og for handlinger skjedd etter 1. juli 2001 og som derfor behandles etter voldsoffererstatningsloven. Det må således gjøres endringer både i voldsoffererstatningsloven § 11 og voldsoffererstatningsforskriften § 6. Voldsoffererstatningsforskriften er gitt i medhold av stortingsvedtak 5. mars 1976, jf. St.prp. nr. 39 (1975–76) om bevilgning under kap. 424 i samband med innføring av en ordning om erstatning fra staten til ofre for straffbare handlinger. Departementet vil foreslå at voldsoffererstatningsforskriften § 6 første ledd nr. 2 gis samme ordlyd som voldsoffererstatningsloven § 11 første ledd og behandle dette i de alminnelige budsjettprosesser.

Forslaget om å la den nye øvre grensen gjelde for allerede behandlede saker der det foreligger dom, ble grundig drøftet i høringsnotatet, jf. gjengivelsen i punkt 4.2. Departementet mener fortsatt at det vil føre for langt å la den nye øvre grensen få virkning for alle tidligere behandlede saker, og at det ville fått negative konsekvenser fordi det ville blitt nødvendig å gå inn i sakene på nytt. Slik departementet ser det, er det en helt nødvendig forutsetning for å gjenoppta sakene at domstolene

har utmålt erstatningsbeløpet. Videre er det særlig når domstolene har dømt den ansvarlige til å betale et langt høyere beløp enn det som er utbetalt i voldsoffererstatning, at den øvre grensen oppleves urimelig. Det fremkommer både av høringsuttalelsen til Anonym 1 og av stortingsdebatten som fulgte etter Innst. 160 S (2017–2018) og representantforslag 88 S (2017–2018).

Forslaget i høringsnotatet ble fremmet som en del av en helt ny lov om voldserstatning. Etter forslaget skulle ny lov følge alminnelig erstatningsrett. Staten skulle altså, med få unntak, utbetale den samme erstatningen til voldsutsatte som skadevolder blir dømt til å betale. Når forslaget om å gi ny øvre grense tilbakevirkende kraft fremmes før proposisjonen om ny voldserstatningslov, blir det behov for en ny særskilt bestemmelse i voldsoffererstatningsloven. Bestemmelsen må sikre at voldsoffererstatningsmyndighetene kan utbetale differansen mellom den erstatningen skadevolder er dømt til å betale i medhold av skadeserstatningsloven § 3-1 (erstatning for skade på person), § 3-2 (menerstatning), § 3-4 (erstatning for en persons død) og § 3-5 (oppreisning), og det søker har fått utbetalt i voldsoffererstatning, uten å måtte gå nærmere inn i saken. Erstatningen skal bare utbetales i den grad skadevolder ikke har betalt. Beløpet vil bli begrenset oppad til ny øvre grense, det vil si at det ikke vil bli utbetalt mer enn 60 G per person per sak, med mindre det foreligger særlige tilfeller.

Når Kontoret for voldsoffererstatning skal behandle kravene om tilleggserstatning, vil de utelukkende behøve å se dommen der skadevolder er dømt til å betale erstatningen og dokumentasjon for at søker ikke har mottatt beløpet. Departementet mener derfor at det ikke skal være adgang til å få dekket advokatutgifter til å søke om tilleggserstatning. Normalt vil det neppe være behov for å klage på vedtaket, men for å få et enklest mulig system foreslår departementet at voldsoffererstatningslovens kapittel tre (saksbehandling mm) skal komme til anvendelse for søknad om tilleggserstatning. Det vil således være adgang til å klage på vedtaket på lik linje med andre vedtak.

Kontoret for voldsoffererstatning avgjør om det skal kreves regress for det utbetalte beløpet, jf. voldsoffererstatningsloven § 15 tredje ledd, men departementet forventer at det kreves regress og at innkrevingen starter raskt.

I høringsnotatet ble det foreslått at søknad om tilleggserstatning for krav som har blitt avskåret på grunn av den øvre grensen, måtte fremmes innen ett år etter at ny lov trer i kraft. Etter en

nærmere vurdering har departementet kommet til at det ikke bør gjelde noen frist eller foreldelsesregler for å søke om tilleggserstatning etter særbestemmelsen. En frist på ett år vil kunne medføre at enkelte som har krav på erstatning etter den nye bestemmelsen, mister retten fordi de ikke får kunnskap om bestemmelsen i tide. Dessuten viser gjenopptakelsessaken omtalt ovenfor at det kan gå lang tid fra handlingen skjedde til dom om erstatning blir avsagt. De som senere enn ett år etter at særbestemmelsen trer i kraft blir tilkjent erstatning fra skadevolder for en handling skjedd før 2011, vil da ikke bli omfattet av bestemmelsen. En søknadsfrist på ett år etter ikrafttredelsen kan således slå urimelig ut. Etter hva departementet kan se, er det lite som taler for å innta en søknadsfrist eller foreldelsesregler for retten til tilleggserstatning etter særbestemmelsen. Hovedhensynene bak frister og foreldelsesregler er innrettelseshensynet, avviklingshensynet og bevis-hensynet. Innrettelseshensynet, det vil si statens behov for å innrette seg, særlig for å ha kontroll med sine utgifter, har liten betydning i disse sakene. Bestemmelsen vil få virkning for et begrenset antall saker og de fleste av kravene vil sannsynligvis uansett bli fremmet det første året etter at loven trer i kraft. Dessuten vil staten som den klare hovedregel ikke utbetale mer enn 60 G per person per sak. Utbetalinger knyttet til krav som eventuelt fremmes senere enn ett år etter ikrafttredelsen, får således liten innvirkning på det samlede beløpet som utbetales i voldsoffererstatning. Bevis-hensyn vil ikke være relevant i disse sakene ettersom erstatningskravet allerede er behandlet av domstolene. Avviklingshensynet tilsier at krav fremmes så raskt som mulig. Det kan tale for å innføre en frist eller foreldelsesregler i disse sakene. Departementet antar imidlertid at de fleste som har rett til å få utbetalt mer i erstatning vil fremme søknaden raskt dersom de kjenner til adgangen. De alminnelige hensynene bak foreldelsesregler og frister tilsier etter dette at det ikke bør innføres noen frist for å fremme krav om tilleggserstatning. Heller ikke hensynet til å øke statens regressinntekter taler for at kravene fremmes raskt ettersom det i disse sakene allerede er igangsatt innkreving av den voldsutsattes krav mot skadevolder.

5 Økonomiske, administrative og andre vesentlige konsekvenser

At den øvre grensen på 60 G skal beregnes per person per sak, vil bare få virkning i de sjeldne til-

fellene der etterlatte samlet har et erstatningskrav på mer enn 60 G og den øvre grensen ikke fra-vikes. For dem det gjelder vil endringen kunne få stor betydning. Merkostnaden for staten antas å være ubetydelig.

Forslaget om å gi ny øvre grense virkning for alle saker der det søkes om erstatning etter ikrafttredelsen, vil medføre at de aller fleste vil få dekket hele sitt økonomiske tap, uavhengig av når handlingen skjedde. Det får betydning for de som har blitt utsatt for den mest alvorlige kriminalite-ten og lidt store økonomiske tap som følge av en handling skjedd før 1. januar 2011. For de som er utsatt for handlinger før 1. juli 2001 kan utbeta-lingen bli betydelig høyere enn etter dagens regel-verk. Om lovendringen trer i kraft i 1. juli 2021, vil endringen bare få virkning for søknader der ska-detidspunktet ligger mer enn 10 år tilbake i tid. Få søknader gjelder forhold så langt tilbake i tid, og bare en liten andel av disse når den øvre grensen. De samlede merkostnadene ved å gi ny øvre grense tilbakevirkende kraft vil derfor bare være på anslagsvis 1,5 millioner kroner det første året. Utgiftene vil gradvis avta og være marginale etter 10 år.

Forslaget om at den øvre grensen på 60 G også skal få virkning for allerede behandlede saker der det foreligger dom, vil bare få virkning for et min-dre antall personer, men vil kunne ha stor betyd-ning for dem det gjelder. Forslaget vil gi en mer-kostnad for staten. Det er heftet usikkerhet til hvor stor kostnaden vil bli, men departementet antar at kostnaden vil være på mellom 30 og 50 millioner kroner. Det antas at de fleste søknader om tilleggserstatning vil komme det første året etter at loven trer i kraft og at kostnaden i all hovedsak vil påløpe dette året. I de påfølgende årene legger departementet til grunn at kost-naden vil være liten.

Lovendringene medfører økte kostnader som vil bli belastet Justis- og beredskapsdeparte-mentets budsjettkapittel 473 Statens sivilrettsfor-valtning, post 70 Erstatning til volds ofre. Departe-mentet vil fremme forslag om bevilgningsendring i de ordinære budsjettfremleggene. Ikrafttredelse av lovendringene forutsetter at Stortinget slutter seg til forslaget om bevilgningsendring.

Når Kontoret for voldsoffererstatning skal utbetale tilleggserstatning i saker der det fore-ligger dom, skal de utelukkende utbetale differan-sen mellom det tilkjente beløpet og det den volds-utsatte allerede har fått i erstatning. Endringen vil bare få virkning for et fåtall saker og vil således ikke medføre behov for økte ressurser til saks-behandling.

Når staten utbetaler tilleggserstatning, skal staten kreve regress mot skadevolder. Innkrevningen mot skadevolder vil da måtte starte på nytt på vegne av staten. Kravet fra staten mot skadevolder vil da få lavere prioritet enn den voldsutsattes krav mot skadevolder hadde. Det kan gi dårligere dekning. Ettersom det dreier seg om høye erstatningsbeløp og krav skadevolder over tid ikke har klart å betale, antas det at utsiktene til dekning i disse sakene i alle tilfelle er lav.

6 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 11

Den øvre grensen for voldsoffererstatning skal gjelde per person per sak i stedet for per sak. Det innebærer at etterlatte vil kunne få utbetalt opptil 60 G hver, og at den enkelte i særlige tilfeller vil kunne få mer.

Den nye øvre grensen gjelder når det søkes om erstatning etter lovens ikrafttredelse. Dersom søker tidligere har søkt om erstatning for samme skadetilfelle, behandles søknadene etter de reglene som gjaldt da det for første gang ble søkt om erstatning for skadetilfellet.

Til ny § 17 b

Bestemmelsen gjelder for de som tidligere har fått utbetalt voldsoffererstatning. Det innebærer at den både gjelder for personer som har fått utbetalt erstatning i medhold av voldsoffererstatningsloven for handlinger skjedd etter 1. juli 2001, og for personer som har fått utbetalt erstatning i medhold av voldsoffererstatningsforskriften for handlinger skjedd mellom 1. januar 1975 og 1. juli 2001.

Det utbetales bare tilleggserstatning etter § 17 b dersom skadevolder er dømt til å betale erstatning til søker for handlingen. Det er et vilkår at erstatningen som opprinnelig ble utbetalt til søker, ble avkortet fordi den øvre grensen var på under 60 G. Personer som har fått avkortet erstatningen fordi den øvre grensen var på 40 G, 20 G, 200 000 kroner, 150 000 kroner eller 100 000 kroner, kan således søke om å få utbetalt tilleggserstatning etter bestemmelsen.

Kontoret for voldsoffererstatning skal ikke vurdere det tilkjente erstatningsbeløpet, men utelukkende utbetale differansen mellom det domstolene har tilkjent i medhold av skadeserstatningsloven §§ 3-1, 3-2, 3-4 og 3-5, og det som allerede er utbetalt i voldsoffererstatning og betalt av skadevolder. Erstatning for tingskade skal ikke dekkes. Erstatning etter skadeserstatningsloven § 3-2 a (inntektstaperstatning til barn) er omfattet, jf. skadeserstatningsloven § 3-1 fjerde ledd. Forsinkelsesrenter dekkes ikke. Dersom den voldsutsatte allerede har fått utbetalt voldsoffererstatning for et beløp som skadevolder ikke har blitt dømt til å betale, for eksempel oppreisning til etterlatte søsken, skal beløpet trekkes fra den tilkjente erstatningen. Den samlede erstatningen søker mottar, skal således ikke overstige det domstolene har dømt skadevolder til å betale til søker.

Utmålingsreglene i kapittel 2 kommer ikke til anvendelse. Det innebærer blant annet at voldsoffererstatningsloven § 9 (fradrag i utmålingen) ikke gjelder når Kontoret for voldsoffererstatning skal utbetale tilleggserstatning etter særregelen. Fradrag for ytelse vil allerede være gjort av domstolen i medhold av skadeserstatningsloven § 3-1 tredje ledd.

Personer som har fått voldsoffererstatningen avkortet på grunn av den øvre grensen, har allerede oppfylt vilkårene i voldsoffererstatningsloven § 1 og § 2, samt beviskravet og kravet om anmeldelse i § 3. Det gjelder ingen foreldelsesregler eller frist for å søke om tilleggserstatning etter § 17 b. Voldsoffererstatningsloven § 3 kommer derfor ikke til anvendelse ved behandling av tilleggskrav.

Voldsoffererstatningsloven kapittel 3 kommer til anvendelse. Det innebærer blant annet at søkerens krav mot skadevolderen går over på staten i den utstrekning det utbetales voldsoffererstatning, jf. § 15. Departementet legger til grunn at Kontoret for voldsoffererstatning krever regress i disse sakene.

Adgangen til å få utbetalt tilleggserstatning etter bestemmelsen gjelder uavhengig av når dommen om erstatning blir avsagt. Dommen kan for eksempel være avsagt i en straffesak som ble reist kort tid etter handlingen skjedde, eller i en gjenopptakelsessak mange år etter handlingen.

Endringer i voldsoffererstatningsloven (den øvre grensen)

Justis- og beredskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i voldsoffererstatningsloven (den øvre grensen).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i voldsoffererstatningsloven (den øvre grensen) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i voldsoffererstatningsloven (den øvre grensen)

I

I lov 20. april 2001 nr. 13 om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling m.m. gjøres følgende endringer:

§ 11 første ledd skal lyde:

Til hver person ytes det for hvert enkelt skadetilfelle ikke høyere voldsoffererstatning enn 60 ganger grunnbeløpet i folketrygden, jf. folketrygdloven § 1-4. I særlige tilfeller kan den øvre grensen fravikes.

I kapittel 3 skal ny § 17 b lyde:

§ 17 b *Tilleggsutbetaling når voldsoffererstatningen har blitt avkortet på grunn av den øvre grensen*

Den som har fått voldsoffererstatningen avkortet fordi den øvre grensen var på under 60 ganger grunnbeløpet i folketrygden, jf. folketrygdloven § 1-4, har rett til å få utbetalt tilleggserstatning dersom vedkommende ved dom er tilkjent høyere erstatning fra skadevolder. Tilleggserstatningen skal utgjøre differansen mellom det søker ved dom er til-

kjent i erstatning i medhold av skadeserstatningsloven §§ 3-1, 3-2, 3-4 og 3-5, og det søker har motatt i erstatning.

Til hver person ytes det for hvert enkelt skadetilfelle likevel ikke høyere voldsoffererstatning enn 60 ganger grunnbeløpet i folketrygden, jf. folketrygdloven § 1-4. I særlige tilfeller kan den øvre grensen fravikes.

Søknad om tilleggserstatning fremsettes for Kontoret for voldsoffererstatning. Voldsoffererstatningsloven § 3 og kapittel 2 kommer ikke til anvendelse ved behandling av tilleggskrav.

II

1. Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Endringen i voldsoffererstatningsloven § 11 kommer til anvendelse der det søkes om voldsoffererstatning etter lovens ikrafttredelse og søker ikke tidligere har søkt om erstatning for samme skadetilfelle.

